

Τι ήταν και τι προσέφεραν στη δημοκρατία οι «Αγανακτισμένοι» – μια συζήτηση Διυλίζοντας τον χυλό

Από τον ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΘΑΝΑΣΑ

Αλεξία Τσαγκάρη

Καλοκαίρι του 2011, γύρω απ' την πλατεία Συντάγματος. Μια μέρα με πολλή αγανάκτηση.

Όταν προ καιρού επιχειρήθηκε μια αναβίωση των συναντήσεων των Αγανακτισμένων στην Πλατεία Συντάγματος, δεν συγκεντρώθηκαν παρά μερικές δεκάδες. Το γεγονός δεν δείχνει την αδυναμία του «κινήματος», αλλά τη δύναμή του. Οι Αγανακτισμένοι έχουν διαβεί προ πολλού την Αμαλία.

***

Η κατάληψη της Πλατείας Συντάγματος από ομάδες αγανακτισμένων το καλοκαίρι του 2011 αποτέλεσε μια βαθιά τομή στην ελληνική πολιτική ζωή. Όχι επειδή μερικές χιλιάδες ανθρώπων πέρασαν μερικές εβδομάδες σε μία πλατεία, αλλά επειδή η παρουσία τους συγκρότησε και εδραίωσε ένα νέο πολιτικό παράδειγμα: την «αντισυστημικότητα». Ο όρος διέπεται προφανώς από μια ακραία αοριστία και μας προκαλεί να θέσουμε το ερώτημα τι εκλαμβάνεται ως «σύστημα». Αν, για παράδειγμα, «σύστημα» είναι ο δικομματισμός που κυβέρνησε τη χώρα επί σχεδόν τέσσερις δεκαετίες, τότε αντισυστημικός πρέπει να θεωρηθεί, παρά την κατά καιρούς σύμπλευσή του με τα δύο κόμματα, και ο Στέφανος Μάνος. Είναι όμως χαρακτη-

ριστικό της αποτυχίας ολόκληρου του ελληνικού πολιτικού συστήματος ότι απέτυχε να διατυπώσει μια πολιτική πρόταση που θα αμφισβητεί μεν τον δικομματισμό, όχι όμως μαζί του και τους πολιτικούς θεσμούς, τον κοινοβουλευτισμό ή ό,τι τέλος πάντων θα ονόμαζε κανείς «αστική δημοκρατία».

Η κρίση του δικομματισμού εξετράπη έτσι σε κρίση του πολιτικού συστήματος και η «αντισυστημικότητα» σε έναν περίεργο χυλό αγανάκτησης, στον οποίο διακρίνονται μεν κάποιες γεύσεις, αλλά το όλον παραμένει πάντα άγευστο και αηδές. Τα συστατικά του, βέβαια, προϋπήρχαν: δεξιά και αριστερή εθνικοφροσύνη, λαϊκισμός και κυρίως η επί δεκαετίες εμφάνιση από τα μέσα «των σκουπιδιών ως ενημέρωσης και του παραλογοισμού ως βασικής κοινωνικής ιδεολογίας» (Σταύρος Τσακυράκης). Αυτό το διάχυτο κλίμα απέκτησε στην Πλατεία πολιτικά χαρακτηριστικά και λειτούργησε ως μήτρα παραγωγής ενός λόγου και μιας ιδεολογίας ασαφούς, αντιφατικής, επιθετικής, παράλογης, αλλά πάντως κυρίαρχης. Αυτή την ιδεολογία ενσωμάτωσαν και οικειοποιούνται όχι μόνο η Χ.Α. και ο Σύριζα ή οι ΑνΕΛ, αλλά ακόμη και στελέχη ή τμήματα

των δύο πρώην μεγάλων κομμάτων.

Εκπλήσσει, επομένως, η προσπάθεια που καταβάλλουν σοβαροί διανοητές, με τελευταίο δείγμα τον Αντώνη Λιάκο («Ενθέματα» *Αυγής*, 16/9/2012), να διαχωρίσουν αυτόν τον χυλό, να τον διυλίσουν και να τον αναβαθμίσουν. Δεν εκπλήσσουν επειδή ο Αντώνης Λιάκος πρόεδρος έως πρόσφατα του σημερινού και εκσυγχρονιστικού ΟΠΕΚ, υπερασπίζεται τώρα μια εκδοχή της Πλατείας: όπως είναι γνωστό, «μόνο οι ηλίθιοι δεν αλλάζουν γνώμη». Εκπλήσσουν επειδή απαντούν (σωστά, ίσως) σε ένα απελπιστικά λανθασμένο ερώτημα.

Το ερώτημα στο οποίο επιλέγει να απαντήσει ο Α.Λ. είναι αν στην Πλατεία Συντάγματος υπήρχε «οργανωμένη παρουσία της Χρυσής Αυγής» και αν «η Χρυσή Αυγή συμμετείχε στους Αγανακτισμένους». Πρόκειται για ένα ερώτημα που, από όποιον και αν τίθεται, πετάει την μπάλα εκτός παιδιάς. Το ζήτημα δεν είναι αν η Χ.Α. παρέστη μετ' εκπροσώπων και εξεφώνησε χαιρετισμούς, συνυπογράφοντας τα σχετικά ψηφίσματα. Το ζήτημα είναι ποιος προσπορίστηκε, πολιτικά και εκλογικά, την εκχειλιζόσα προστιθέμενη αξία που παρήγαγε το

ανάτα βλακώδες σύνθημα «η χούντα δεν τελείωσε το '73» – ένα σύνθημα που, ως γνωστόν, στέγασε αδελφωμένες τόσο την Άνω όσο και την Κάτω Πλατεία.

Το ποτάμι που εκπήγασε από τις πλάκες της Πλατείας άρδευσε πλουσιοπάροχα σχηματισμούς και των δύο άκρων. Αυτό (προς Θεού!) δεν κάνει τους σχηματισμούς ίδιους. Δεν τους κάνει καν όμοιους. Τους δημιουργεί, ωστόσο, την υποχρέωση να αναστοχαστούν το περιεχόμενο των συμβολικών και υλικών-πραγματικών προσδοκιών που έχουν αναλάβει. Αυτό το καθήκον οφείλουν προπάντων να εκπληρώσουν οι «οργανικοί διανοούμενοι» αυτών των σχηματισμών – αντί να κλείνουν τα μάτια μπροστά στον ολοφάνερο φασιστικό και ρατσιστικό λόγο της Πλατείας.

Την ίδια μέρα (16/9), τα «Ενθέματα» φιλοξένησαν ένα νηφάλιο, ζυγισμένο και καίριο κείμενο του Στρατή Μπουρνάζου, το οποίο έθετε ως πρώτιστο πολιτικό καθήκον την σύμπληξη μιας πλατειάς συμμαχίας εναντίον της Χ.Α.: «Αν κάποιος εκσυγχρονιστής, μεταρρυθμιστής, σοσιαλδημοκράτης, κεντρώοι ή δεξιοί θεωρούν κύριο εχθρό τη Χρυσή Αυγή, χωρίς συμψηφισμούς και θέλουν να συμπράξουν μαζί μας, τότε αρνούνται, εμπράκτως, τη θεωρία των “δύο άκρων”. Κι αυτό μπορεί να αποτελέσει λυδία λίθο για τις συμμαχίες». Αλλά την ίδια εκείνη μέρα, ο Αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης αποκαλούσε (για μία ακόμη φορά!) τη Χ.Α. «μακρύ χέρι του συστήματος» – την εμφάνιζε δηλαδή ως σύμμαχο (ή όργανο) των κεντρώων και δεξιών που αναζητεί ως συμμαχούς ο Μπουρνάζος. Η μομφή του Αρχηγού μπορεί βεβαίως να αντιστραφεί: η Χ.Α. είναι πράγματι «μακρύ χέρι»: είναι ο πιο συνεπής, αταλάντευτος και ανυποχώρητος εκφραστής και διαχειριστής του συστήματος «Πλατεία».

Εν τέλει, βέβαια, όλη αυτή η σύγχυση είναι αναμενόμενη – καθώς ολόκληρη η επίσημη Αριστερά αποθνή με μανία το ερώτημα «ποιες μεταρρυθμίσεις;» και γυρίζει διαρκώς την πλάτη της στο μέλλον, αλληθωρίζοντας πότε προς τον Ανδρέα του 1980 και πότε προς την επανάληψη του ματς «Δημοκρατικός Στρατός - Τάγματα Ασφαλείας». ■